

Summary

Cochlearia tatrae is a Tatra endemite occurring in both Polish and Slovakian parts of the Tatras. In Poland it occurs only in the High Tatras. It was found at 12 locations, situated mostly in the surroundings of the Morskie Oko, at altitudes of 1595–2390 m a.s.l., in the subnival and alpine belts, rarely in the dwarf pine belt. The plant grows in gullies, on wet scree and gravel, on rocky ledges, often very steep, on lithosols and rego-

sols, derived from granite and mylonite. These soils are usually acid. *C. tatrae* is a characteristic species of the endemic Tatra community *Oxyrio digynae-Saxifragetum carpaticae* of the class *Thlaspietea rotundifolii*. Populations are generally small, comprising from several to some tens of individuals and cover areas less than 1 are. The proportion of flowering plants in the total population varied from a few per cent to almost 60% in the years 2000–2010.

EX

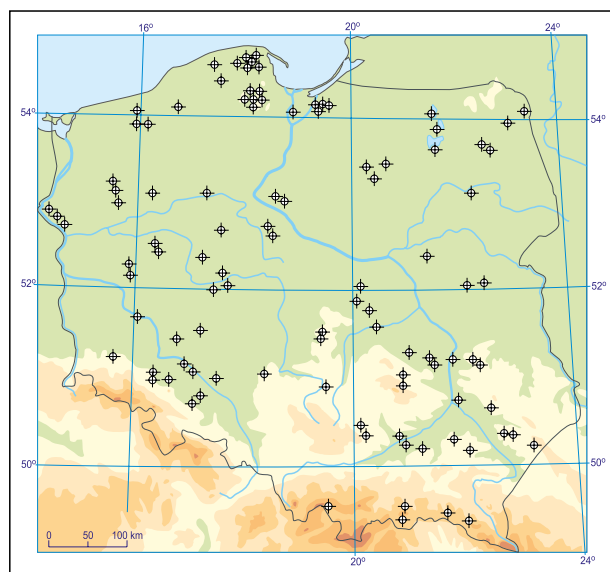
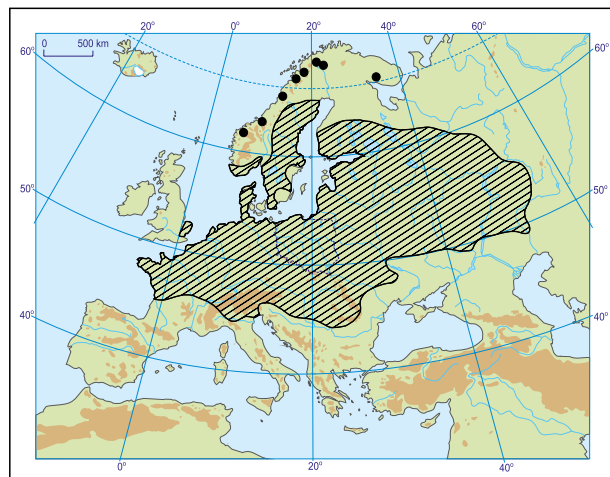
Camelina alyssum (Miller) Thell.

Lnicznik właściwy

Rodzina: *Brassicaceae* (*Cruciferae*) – kapustowate (krzyżowe)

Status

W Polsce gatunek wymarły. W krajach ościennych: gatunek wymarły w Niemczech, Czechach, na Słowacji

i Białorusi. Umieszczony na europejskiej czerwonej liście roślin naczyniowych.

Uwagi taksonomiczne

W przeszłości ujmowany jako odrębny gatunek, bądź też jako podgatunek *Camelina sativa* (L.) Cr. Obecnie, tak ze względu na odrębność morfologiczną, jak i różnice w biologii, status gatunkowy nie jest kwestionowany (Mirek 1981a). Zróżnicowanie gatunku pozwala wyróżnić dwa podgatunki: *C. alyssum* (Miller) Thell. subsp. *alyssum* i subsp. *integerrima* (Čelak.) Smejkal. Oba taksony w typowym wykształceniu wyraźnie się różnią, dlatego przez niektórych autorów uważane były za odrębne gatunki; przez innych, ze względu na występowanie dość licznych form pośrednich, wyróżniane jedynie jako odmiany. W Polsce, wśród okazów zielnikowych przeważa podgatunek typowy *C. alyssum* subsp. *alyssum*, mniej liczny jest *C. alyssum* subsp. *integerrima*; nieliczne okazy wykazują cechy pośrednie (Mirek 1981a, 2001a).

Rozmieszczenie geograficzne

Gatunek europejski z oderwanymi stanowiskami w zachodniej Syberii – głównie w strefie umiarkowanej (Mirek 1981a, 2001a). Ogólne rozmieszczenie tej rośliny związane było ściśle z uprawami lnu. Cały zasięg, podobnie jak sam gatunek, miał charakter antropogeniczny.

Występowanie w Polsce

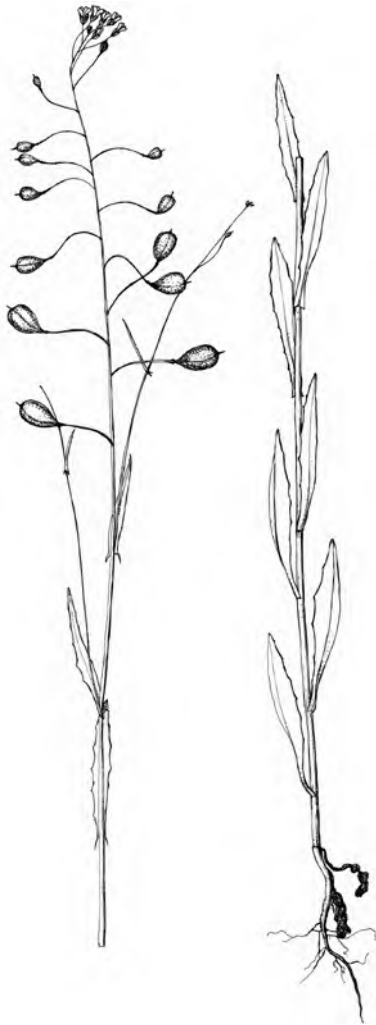
Dawniej lnicznik właściwy występował w całej Polsce (Mirek 1981a), na niżu i w górach po regiel dolny, dochodząc do 980 m n.p.m. Obecnie jest taksonem wymarłym (Mirek 1976, 2001a).

Siedliska i fitocenozy

Roślina spotykana była na różnych typach gleb, jednak zawsze jako chwast w zasiewach lnu. Jest to gatunek charakterystyczny wyspecjalizowanych fitocenoz chwastów lnowych, wyróżnianych zwykle w randze związku *Linion* (Kornaś 1972b).

Morfologia i biologia

Roślina roczna, 50–100 cm wysokości, naga lub skąpo pokryta rozgałęzionymi włoskami. Łodyga jest pojedyncza lub słabo rozgałęziona. Liście są cienkie,

całobrzegie do pierzastosiecznych, eliptyczno-podługowate lub eliptyczno-lancetowate, odziomkowe z ogonkami, łodygowe siedzące, w nasadzie strzałkowate. Kwiaty, o barwie żółtawobiałej, zebrane są w grona. Kwitnie

***Conringia orientalis* (L.) Dumort.** **Pszonacznik wschodni**

Rodzina: *Brassicaceae* (*Cruciferae*) – kapustowate (krzyżowe)

Status

W Polsce gatunek krytycznie zagrożony. W krajach ościennych: silnie zagrożony w Niemczech i na Słowacji, krytycznie zagrożony w Czechach.

Rozmieszczenie geograficzne

Gatunek elementu łącznikowego śródziemnomorsko-iranoturańsko-środkowoeuropejskiego (Meusel i in.

w czerwcu i lipcu. Owocem jest łuszczynka z drobnymi jasnopomarańczowymi lub żółtymi nasionami. Obligatoryjny chwast upraw lnu. Specyficzne cechy morfologii i biologii lnicznika właściwego wraz ze speirochorycznym sposobem rozsiewania (Kornaś 1972a), będące wynikiem przystosowania do warunków uprawy i biologii lnu, powstały jako niezamierzony efekt zwalczania chwastów (Sinskaja, Beztuzheva 1931). Lnicznik właściwy jest zaliczony do gatunków synantropijnych z grupy *antropophyta-anthropogena* (Mirek 1981b).

Przyczyny wyginięcia

Takson wymarły zarówno w Polsce (Mirek 1976), jak i w pozostałej części zasięgu (Sinskaja, Beztuzheva 1931). Główne przyczyny wymarcia to zarzucenie uprawy lnu w wielu regionach oraz wprowadzenie skutecznych, kompleksowych metod zwalczania chwastów. Proces wymierania lnicznika właściwego rozpoczął się najwcześniej w krajach skandynawskich – w latach 30. ub. wieku. Następnie wyginął w Europie Zachodniej i w części Europy Środkowej. W Polsce i krajach na południe i wschód od niej proces ten odnotowano na przełomie lat 60. i 70. Brak nasion zdolnych do kiełkowania uniemożliwia dziś odtworzenie gatunku.

Zbigniew Mirek

Summary

Camelina alyssum became extinct in Poland around the year 1970. Earlier it occurred throughout the lowland part of the country and reached 980 m a.s.l. in mountains. Its distribution was strictly connected with flax crops. The plant was found on different soil types, always as a weed in flax crops. It is a characteristic species of flax weed phytocoenoses, representing the alliance *Linion*. *C. alyssum* has become extinct in the whole range. The primary causes of its extinction were the abandonment of flax growing in many regions and use of effective methods in weed control.

1965). Jego zasięg obejmuje Europę Środkową i Południową, północne wybrzeża Afryki i Azję Mniejszą. W Polsce jest archeofitem.

Występowanie w Polsce

Znany głównie z południowej i południowo-zachodniej części Polski; sporadycznie notowany w Karpatach. Podany z wielu stanowisk na Nizinie Śląskiej i Przedgórzu Sudeckim (Schube 1903, 1915; Grühl 1929; Schalow 1933, 1934; Rostański 1960; Michalak 1968, 1970; P. Szotkowski, dane z 1981 r. w bazie ATPOL). Obecnie na Dolnym Śląsku uznany za wymarły (Stefańska-Krzaczek 2011). Roślina była też znajdowana we wschodniej części Wyżyny Lubelskiej, północno-wschodnim skraju Rostocza, na Wyżynie Wołyńskiej oraz na Polesiu